

Briuselis, 2024 07 23
COM(2024) 309 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

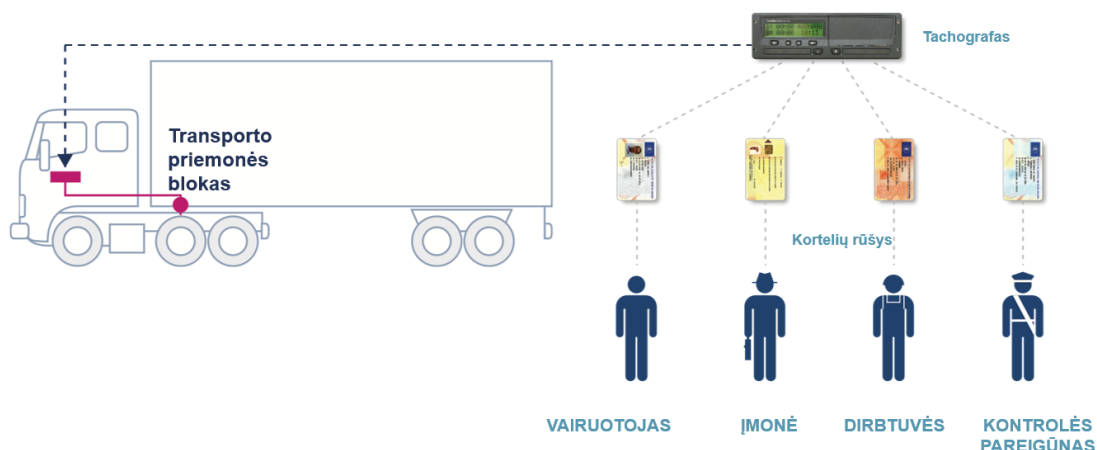
**dėl valstybių narių pagal Reglamento (ES) Nr. 165/2014 26 straipsnio 4 dalį išduodamų
laikinų vairuotojo kortelių**

Įvadas

Tachografas – prietaisas, kuriuo registruojama vairuotojų, vežančių krovinius ar keleivius keliais, vairavimo trukmė, pertraukos ir poilsio laikotarpiai, taip pat kito darbo ir buvimo darbo vietoje laikotarpiai. Tachografo paskirtis – sudaryti sąlygas kontroliuoti, kaip laikomasi ES taisyklių, kuriomis siekiama užkirsti kelią vairuotojų nuovargiui ir prisidėti prie vairuotojų darbo sąlygų gerinimo, kelių eismo saugumo ir sąžiningos konkurencijos užtikrinimo. Tachografai įrengiami tam tikrose kroviniams ar keleiviams vežti naudojamose transporto priemonėse, kurioms taikomas Reglamentas (ES) Nr. 561/2006¹ dėl vairavimo trukmės ir poilsio laikotarpių ir kurios yra registruotos ES². ES skaitmeninių tachografų sistema taip pat naudojama platesnėje Europos ir Centrinės Azijos teritorijoje pagal *Europos šalių susitarimą dėl kelių transporto priemonių ekipažų, važinėjančių tarptautiniais maršrutais, darbo* (toliau – AETR susitarimas)³.

Skaitmeninių tachografų sistema veikia visų pirma į transporto priemonės bloką įdėjus tachografo kortelę. Tachografo kortelės gali būti išduodamos vairuotojams, kontrolės pareigūnams, įmonėms, dirbtuvėms ir montuotojams, kiekvienam pagal paskirtį. Vienas iš ES tachografų sistemos ramsčių yra transporto priemonių bloką ir kortelių sąveikos principas.

1 diagrama. Transporto priemonės tachografo blokas ir tachografo kortelių rūšys (šaltinis: JRC)

Vairuotojo kortelės valstybės narės išduoda vairuotojams, vykdančiams veiklą, kuriai taikomas Reglamentas (ES) Nr. 561/2006. Šiose kortelėse saugomi elektroniniai duomenys apie vairuotojo veiklą, įskaitant vairavimo trukmę ir poilsio laikotarpius, greitį ir nuvažiuotą atstumą. Išduodant kortelės užtikrinama, kad vairuotojai turėtų vieną asmeninę vairuotojo kortelę, leidžiančią eksploatuoti transporto priemonę su skaitmeniniu tachografu. Ši sistema ne tik padeda veiksmingai stebėti, kaip laikomasi ES kelių transporto taisyklių, bet ir padeda apsaugoti vairuotojų gerovę, nes užtikrina poilsio laikotarpius ir mažina su nuovargiu susijusių nelaimingų atsitikimų riziką. Vairuotojo kortelės išduoda valstybė narė, kurioje yra vairuotojo

¹ 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 561/2006 dėl tam tikrų su kelių transportu susijusių socialinių teisės aktų suderinimo ir iš dalies keičiantis Tarybos reglamentus (EEB) Nr. 3821/85 ir (EB) Nr. 2135/98 bei panaikinantį Reglamentą (EEB) Nr. 3820/85 (*OL L 102, 2006 4 11, p. 1*).

² Pagal Reglamento (EB) Nr. 561/2006 2 straipsnį, tai taikoma transporto priemonėms, skirtoms vežti daugiau kaip devynis asmenis, įskaitant vairuotoją, transporto priemonėms, naudojamoms kroviniams vežti, kai transporto priemonės masė viršija 3,5 tonos, o nuo 2026 m. liepos 1 d. – transporto priemonėms, vežančioms krovinius vykdant tarptautines vežimo operacijas arba kabotažo operacijas, kai transporto priemonės masė viršija 2,5 tonos.

³ Europos šalių susitarimas dėl kelių transporto priemonių ekipažų, važinėjančių tarptautiniais maršrutais, darbo (AETR) (*OL L 95, 1978 4 8, p. 1*).

nuolatinė gyvenamoji vieta. Tam tikrais atvejais ir remiantis Reglamente (ES) Nr. 165/2014⁴ pateikta termino „nuolatinė gyvenamoji vieta“ apibrėžtimi, trečiųjų šalių vairuotojai, atvykę į Sąjungą, gali neturėti galimybės iš karto įrodyti savo nuolatinės gyvenamosios vietos. Tokiais atvejais pagal Reglamento (ES) Nr. 165/2014 26 straipsnio 4 dalį valstybėms narėms leidžiama išduoti laikiną vairuotojo kortelę, galiojančią ne ilgiau kaip 185 dienas, be galimybės ją atnaujinti, vairuotojams, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta nėra valstybėje narėje arba valstybėje, kuri yra AETR susitarimo susitariančioji šalis. Šia nuostata gali būti remiamos pastangos šalinti tam tikrus vairuotojų pasiūlos ES trūkumus.

Šioje ataskaitoje pateikiama Reglamento (ES) Nr. 165/2014 26 straipsnio 4 dalimi grindžiama išvadų dėl valstybių narių praktikos ir patirties išduodant šias laikinas vairuotojo korteles analizė. Į tyrimą įtraukti iš valstybių narių surinkti kiekybiniai ir kokybiniai duomenys. Šioje ataskaitoje, suskirstytoje į kelis skirsnius, aptariamas platesnis poveikis ES vidaus rinkai ir darbo jėgos judumui. I skirsnyje išsamiai aprašoma Komisijos taikoma duomenų rinkimo tvarka. II skirsnyje išsamiai aprašoma teisinė ir reguliavimo sistema, kuria grindžiama laikinoji vairuotojo kortelė, įskaitant tai, kaip ši nuostata padėjo Ukrainos vairuotojams prasidėjus Rusijos agresijos karui prieš Ukrainą. III skirsnyje analizuojami duomenys apie šių kortelių išdavimą ir naudojimą. IV skirsnyje vertinamas šių nuostatų poveikis transporto sektoriui ir darbo rinkos dinamikai, ypač atsižvelgiant į vairuotojų trūkumą ir Rusijos invazijos į Ukrainą padarinius.

I. Komisijos atliekamas duomenų rinkimas

Ši Reglamento (ES) Nr. 165/2014 26 straipsnio 4 dalies taikymo ataskaita grindžiama nacionaliniais duomenimis apie laikiną tachografo vairuotojo kortelių išdavimą 2022–2023 m. laikotarpiu. 2014–2022 m. Komisija nuolat stebėjo šios dalies taikymą, o duomenys rodė, kad laikiną vairuotojo kortelių buvo išduodama nedaug. Todėl tai yra pirmoji Komisijos parengta šios nuostatos taikymo ataskaita, apimanti 2022–2023 m. laikotarpį.

Valstybių narių buvo paprašyta, remiantis Komisijos išsiųstu trumpu klausimynu, pateikti 2022–2023 m. laikotarpio duomenis. Klausimai buvo suskirstyti į tris kategorijas: i) bendra informacija apie išduotas laikinas vairuotojo korteles, ii) vairuotojų, kuriems išduotos laikinos vairuotojo kortelės, pilietybė arba nuolatinės gyvenamosios vietos šalis ir iii) galimas laikiną vairuotojo kortelių išdavimo poveikis darbo rinkai. Komisijos kvietimu, vykdant šią duomenų rinkimo užduotį, grįžtamąją informaciją pateikė visos valstybės narės.

II. Teisinis ir reglamentavimo kontekstas

Tachografo vairuotojo kortelės yra asmeninės ir unikalios, išduodamos ne ilgesniam kaip penkerių metų laikotarpiui. Šias korteles išduoda vairuotojo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės kompetentingos institucijos, užtikrindamos, kad kiekvienas vairuotojas būtų unikaliam identifikuojamas ir atitiktų ES standartus. Panašią išdavimo tvarką taiko ir ES nepriklausančios AETR susitarimo šalys, todėl jų vairuotojai gali dalyvauti ES kelių transporto veikloje tokiomis pačiomis saugos ir reguliavimo sąlygomis. Pagal Reglamento (ES) Nr. 165/2014 26 straipsnio 4 dalį, valstybėms narėms leidžiama išduoti laikiną vairuotojo

⁴ 2014 m. vasario 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 165/2014 dėl kelių transporto priemonėse naudojamų tachografų, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 3821/85 dėl kelių transporto priemonėse naudojamų tachografų ir iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 561/2006 dėl tam tikrų su kelių transportu susijusių socialinių teisės aktų suderinimo (*OL L 60, 2014 2 28, p. 1*).

kortelę, kuri galioja ne ilgiau kaip 185 dienas, be galimybės ją atnaujinti, vairuotojui, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta nėra ES valstybėje narėje arba valstybėje, kuri yra AETR susitarimo susitariančioji šalis. Pagal šią nuostatą reikalaujama, kad vairuotojas būtų darbo teisės santykiais susijęs su išduodančiojoje valstybėje narėje įsteigta įmone ir tiek, kiek taikomas Reglamentas (EB) Nr. 1072/2009⁵, pateiktų vairuotojo liudijimą.

Pagal šį mechanizmą suteikiama galimybė valstybėms narėms lanksčiai remti vairuotojų judumą, jei bus vykdomi papildomi patikrinimai, įskaitant vairuotojų kvalifikacijos patikrinimus. Be to, taip suteikiama galimybė vairuotojams pateikti naują paraišką, kai tik gali būti įvykdytos nuolatinės gyvenamosios vietos, kaip apibrėžta reglamente, nustatymo sąlygos.

2022 m. kelių valstybių narių prašymu Komisijos tarnybos pateikė gaires dėl šios nuostatos, pagal kurias buvo leista išimties tvarka išduoti laikinas vairuotojo korteles vairuotojams, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra Ukrainoje, nepaisant to, kad Ukraina yra AETR susitarimo susitariančioji šalis⁶. Ši nuostata buvo pritaikyta atsižvelgiant į išskirtines aplinkybes, su kuriomis susiduria Ukrainos vairuotojai, siekiant palengvinti jų integraciją į ES transporto sistemas krizės laikotarpiu ir remiantis tuo, kad Ukraina negalėtų būti laikoma nuolatinės gyvenamosios vietos šalimi, kol jos teritorijoje vyksta Rusijos agresijos karas.

III. Valstybių narių atliekamo laikinų vairuotojo kortelių išdavimo apžvalga

2022–2023 m. laikotarpiu septynios valstybės narės išdavė laikinas vairuotojo korteles vairuotojams, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta nėra valstybėje, kuri yra AETR susitarimo šalis: Čekija, Estija, Kroatija, Lietuva, Lenkija, Rumunija ir Slovėnija. Visos kitos valstybės narės nurodė arba nesuteikiančios galimybės išduoti laikinų kortelių, arba šiuo laikotarpiu jų neišdavusios.

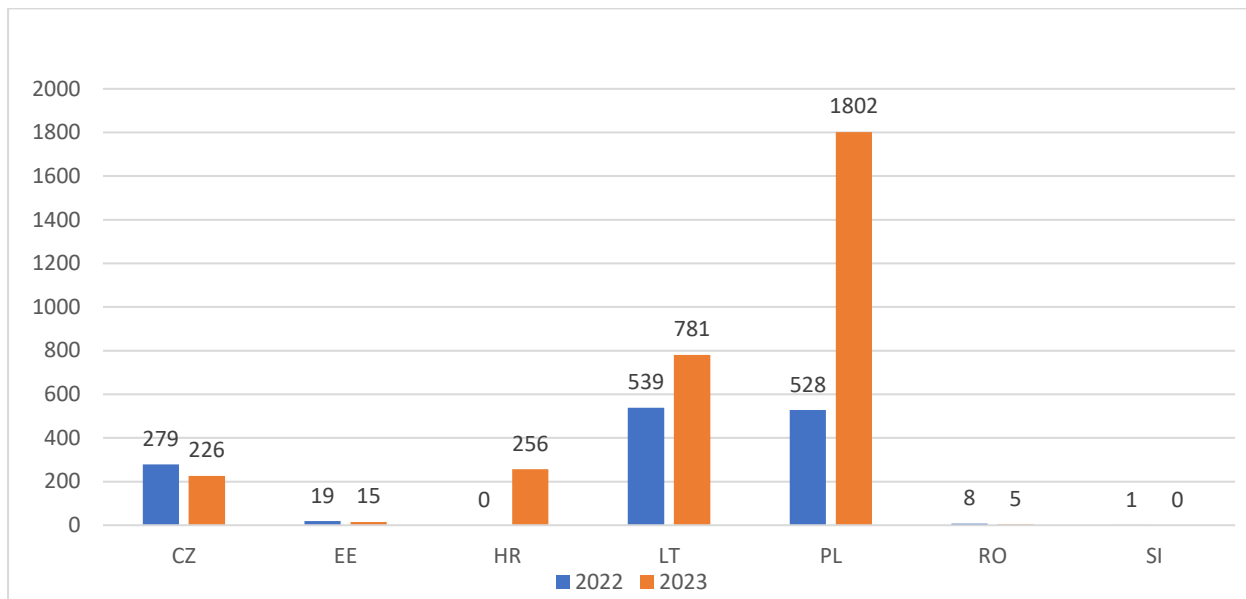
Iš viso 2022 ir 2023 m. buvo išduotos 4 459 laikinos vairuotojo kortelės⁷. Tarp šių šalių pastebimas didelis išduotų laikinų vairuotojo kortelių skaičiaus skirtumas: nuo 1 Slovėnijoje, 13 Rumunijoje, 34 Estijoje, 256 Kroatijoje, 505 Čekijoje, 1 320 Lietuvoje iki 2 330 Lenkijoje. 2 diagramoje pavaizduotas 2022–2023 m. laikotarpiu išduotų laikinų vairuotojo kortelių skaičius pagal šalis.

⁵ 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1072/2009 dėl bendrųjų patekimo į tarptautinio krovinių vežimo kelių transportu rinką taisyklių (*OL L 300, 2009 II 14, p. 72*).

⁶ Taip pat žr. https://transport.ec.europa.eu/ukraine/keeping-transport-running-smoothly/road-transport_en?prefLang=lt.

⁷ Iš šių 4 459 laikinų vairuotojo kortelių 19 buvo atsitiktinai išduotos vairuotojams, nuolat gyvenantiems ES nepriklausančioje AETR susitarimo šalyje.

2 diagrama. Bendras 2022 ir 2023 m. ES išduotų laikinų vairuotojo kortelių skaičius pagal išduodančiąją valstybę narę

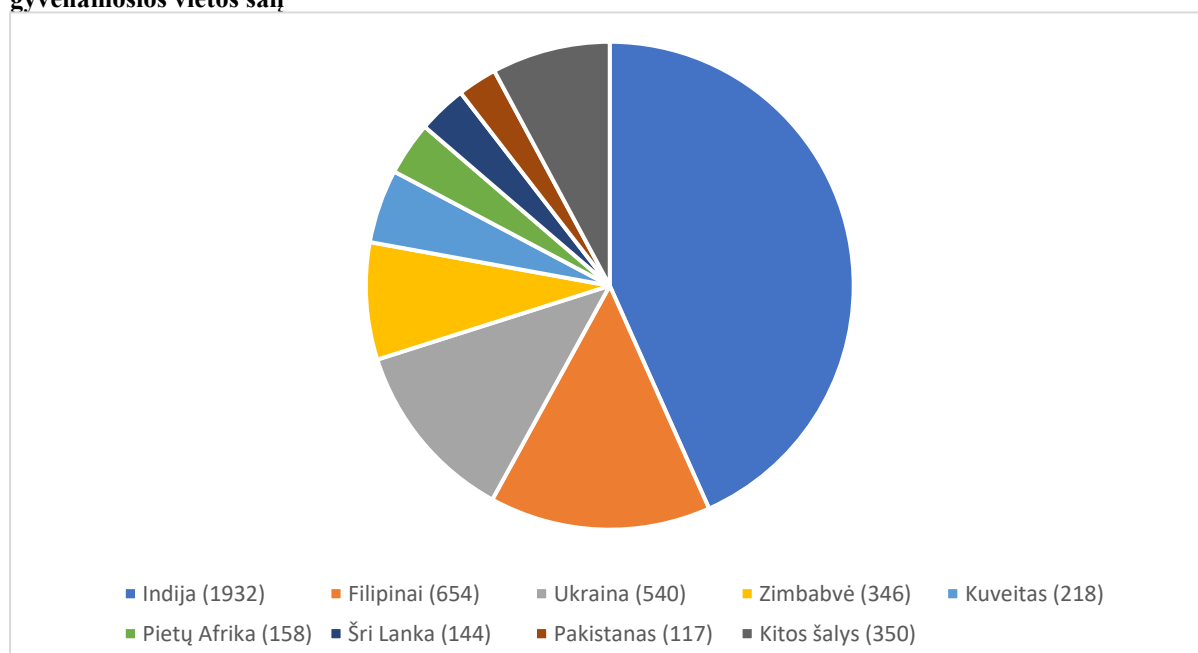

Be to, laikinų vairuotojo kortelių dalis tarp visų išduotų vairuotojo kortelių išliko nedidelė: Lietuvoje ši dalis yra didžiausia – 2,6 proc., Lenkijoje – 0,6 proc., Čekijoje – 0,3 proc.

Atlikus išsamesnę analizę paaiškėjo, kokios šalys dažniausiai yra vairuotojų, kuriems buvo išduotos šios laikinos vairuotojo kortelės, nuolatinė gyvenamoji vieta. Daugiausia kortelių išduota vairuotojams iš Indijos, abejais metais jiems išduota iš viso 1 932 kortelės. Toliau rikiuojasi Filipinai, kurių vairuotojams išduotos 654 kortelės, o vairuotojams iš Ukrainos buvo išduota 540 kortelių. Taip pat daug kortelių išduota vairuotojams, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra Zimbabvėje (346), Kuveite (218), Pietų Afrikoje (158), Šri Lankoje (144) ir Pakistane (117).

Iš duomenų matyti reikšmingos tendencijos, susijusios su vairuotojų, gavusių laikinas vairuotojo korteles įvairiose ES valstybėse narėse, nuolatinę gyvenamąją vietą. Pavyzdžiui, Čekijoje ir Estijoje abejais metais daugiausia laikinų vairuotojo kortelių buvo išduota Ukrainos vairuotojams. Vairuotojai, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra Indijoje, laikinas vairuotojo korteles dažniausiai gaudavo Lietuvoje ir Lenkijoje – šiose šalyse jiems išduota daugiausia laikinų vairuotojo kortelių. Filipinai – dar viena svarbi šalis pagal vairuotojams išduotų kortelių skaičių – daug šioje šalyje nuolatinę gyvenamąją vietą turinčių vairuotojų laikinas vairuotojo korteles gavo Kroatijoje, Lietuvoje ir Lenkijoje. Lenkijoje taip pat buvo išduota daug vairuotojų kortelių vairuotojams, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra Zimbabvėje. 3 diagramoje apžvelgiamas vairuotojams išduotų kortelių skaičius pagal jų nuolatinės gyvenamosios vietos šalį.

3 diagrama. 2022–2023 m. išduotos laikinos vairuotojo kortelės pagal kortelės turėtojo nuolatinės gyvenamosios vietos šalį

Iš 350 kortelių, nurodytų prie „Kitos šalys“, atitinkamas jų skaičius išduotas vairuotojams, kurių nuolatinės gyvenamosios vietos šalys yra šios: Nepalas (70), Jungtiniai Arabų Emyratai (51), Kataras (49), Kosovas* (32), Brazilija (37), Tunisas (19), Uganda (12), Bangladešas (10), Saudo Arabija ir Albanija (po 9), Marokas (8), Baltarusija ir Kolumbija (po 7), Egiptas (5), Kuba ir Ruanda (po 4), Iranas (3), Botsvana ir Sakartvelas (po 2), Gana, Paragvajus, Sirija, Uzbekistanas ir Argentina (po 1)⁸.

IV. Nuostatų poveikio transporto sektoriui ir darbo rinkai vertinimas

Remiantis administracinės praktikos, susijusios su laikinų vairuotojo kortelių išdavimu pagal Reglamentą (ES) Nr. 165/2014, analize, galima nustatyti aiškią riboto panaudojimo ir skirtingo poveikio nacionalinėms darbo rinkoms tendenciją. Ši analizė apima įvairių valstybių narių atsakymus, įskaitant tas valstybes nares, kurios išdavė laikinas vairuotojo korteles, ir tas, kurios jų neišdavė.

Dauguma laikinas vairuotojo korteles išdavusių šalių, įskaitant Čekiją, Estiją, Lietuvą, Rumuniją ir Slovėniją, pranešė, kad norint kreiptis dėl laikinos vairuotojo kortelės išdavimo netaikoma jokių papildomų nacionalinių teisės aktų sąlygų, išskyrus tas, kurios nustatytos ES reglamentuose. Šios šalys taip pat neišduoda laikinų vairuotojo kortelių tam pačiam asmeniui keletą kartų iš eilės. Tokių kortelių išdavimo poveikis nacionalinėms darbo rinkoms iš esmės buvo apibūdintas kaip nereikšmingas, o Estija pažymėjo nedidelį, bet būtiną teigiamą poveikį mažinant vairuotojų trūkumą. Lenkija pranešė apie teigiamą poveikį savo darbo rinkai, ypač sprendžiant opų vairuotojų trūkumo klausimą, kuris dar labiau paaštrėjo dėl agresijos karo prieš Ukrainą. Tai rodo, kad laikinos vairuotojų kortelės gali prisidėti prie pastangų iš dalies pašalinti darbo jėgos trūkumą.

⁸ ES valstybės narės per neapsižiūrėjimą išdavė korteles vairuotojams, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra Albanijoje, Baltarusijoje, Sakartvele ir Uzbekistane.

* Šis pavadinimas nekeičia pozicijų dėl statuso ir atitinka JT ST rezoliuciją 1244/1999 bei Tarptautinio Teisingumo Teismo nuomonę dėl Kosovo nepriklausomybės deklaracijos.

Priešingai, tokios šalys kaip Ispanija ir Airija laikinų vairuotojo kortelių neišduoda. Ispanijoje vairuotojo kortelių išdavimui taikomi griežti reikalavimai dėl leidimo gyventi šalyje ir leidimo dirbti. Latvija negavo jokių paraiškų išduoti laikinas vairuotojo korteles, tačiau, atsižvelgdama į vairuotojų trūkumą rinkoje, nenumato, kad tokia priemonė galėtų turėti neigiamą poveikį jos darbo rinkai.

Be to, Komisija negavo jokių duomenų, kad dėl šios nuostatos būtų kilę veiklos sunkumų ar problemų valstybėse narėse. Tai rodo, kad ši nuostata sklandžiai integruota į esamas sistemas ir akivaizdžiai nedaro neigiamo poveikio reglamento tikslams.

Išvados

Galimybė išduoti laikinas vairuotojo korteles padėjo patenkinti konkrečius ES transporto sektoriaus darbo rinkos poreikius ir neturėjo neigiamo poveikio. Remiantis rezultatais, nors šia priemone pasinaudojo tik septynios valstybės narės, 2022 ir 2023 m. iš viso buvo išduotos 4 459 laikinos vairuotojo kortelės. Nė viena valstybė narė neišdavė daugiau nei 2,6 proc. laikinų vairuotojo kortelių iš visų per tą patį laikotarpį išduotų vairuotojo kortelių. Analizė rodo, kad visoje ES šias laikinas vairuotojo korteles daugiausia gavo vairuotojai, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra Indijoje, Filipinuose ir Ukrainoje.

Todėl Komisija mano, kad laikinų vairuotojo kortelių išdavimas šiuo metu yra veiksmingas ir nedaro neigiamo poveikio darbo rinkai. Valstybės narės gali pasinaudoti šia nuostata, kuri gali padėti joms spręsti vairuotojų trūkumo problemą, jei bus visapusiškai laikomasi ES teisės, įskaitant ES darbo ir imigracijos teisę. Be to, Komisija ir toliau naudos socialinį dialogą diskusijoms apie galimą šios ataskaitos išvadų poveikį politikai.

Galiausiai ši nuostata taip pat padėjo 540 ukrainiečių vairuotojų tęsti savo profesionalaus vairuotojo veiklą iškart po to, kai prasidėjo Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą.